

ix. 5119 - 85 / 1937-38 - 1937. xi. 24. - i. t. állambud.-i - egyh.
 x. 5178 - 144 / - - - 1938. i. 12. - ii. - " - egyh.
 5299 - 265 / - - - - - ii. 9. - i. t. jogtud.-i kieg. - spts.
 5438 - 404 / - - - - - ii. 27. - ii. - - - egyh.

Gondöd. Szakmár m., 1912. ii. 2. szám. hath. ✓

Aratósi áhíat: 676 / 1939-40.

Rep: 1940. iii.

Jogtud.-i.

" rite " B.

A DEBRECENI M. KIR. TISZA ISTVAN TUDOMÁNYEGYETEM
 JOG- ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYI KARA.

674 19 39 / 19 40 szám.

Érk: 19 40 évi március hó 6 n.

Előirat: _____

drb. melléklet. Utóirat: _____

Próbatételre kiadatik:

Dr. Kovács Andor
 „ Székely István

professzor matematik.

Debrecen 1940. márc. 6-án.

Előfőnök. Eszt.

Banffy
 e. i. déleán.

Kovács Andor
 hozzájárulok!
 Debrecen 1940 III/7
 Székely István

A KATONAI BÜNTETŐTÖRVÉNYKÖNYV

büntetési rendszere.

Irta:

Nagymajtényi Ferenc

1939. június havában.

Használt források:

- 1./ Dr.Schultheisz Emil: A magyar katonai büntetőjog rövid vázlata.
Budapest, 1934.
- 2./ Finkey Ferenc: A magyar anyagi büntetőjog jelen állapota. Budapest, 1923.
- 3./ Finkey Ferenc: A magyar büntetőjog tankönyve. Budapest, 1909.
- 4./ Gerő Gyula: Jogismeretek. /: Tankönyv a m.kir.honvéd Ludovika Akadémia számára.:/
- 5./ Pap K.: A katonai büntető és fenytőjog kézi könyve.
Budapest, 1888.

6./ Ifj. Szabó Sándor: A katonai büntető törvény-
könyv a magyar jogforrás-
ban. Angyal szeminárium
kiadása-

7./ Dr. Angyal Pál: A magyar büntetőjog kézi-
könyve, Budapest, 1909.

8./ Fayer László: A magyar büntetőjog kézi-
könyve. Budapest, 1905.

- . -

Tartalom:

- I. A polgári vagy közönséges és a katonai büntető törvénykönyv elkülönülése.
- II. A katonai büntető törvénykönyv büntetési rendszeréről általában.
- III. Részletes kifejtés.

A./ főbüntetések:

1./ halál.

a./ kötéláltali;

b./ főbelövés.

2./ szabadságvesztésbüntetések:

a./ fegyház;

b./ börtön;

c./ fogház;

d./ államfogház;

e./ pénzbüntetés.

B./ mellékbüntetések:

a./ hivatalvesztés;

b./ politikai jogok gyakorlásának fel-
függesztése;

c./ viselt hivatal elvesztése;

d./ lefokozás /:rangvesztés :/.

IV. Befejezés.

- . -

A KATONAI BÜNTETŐTÖRVÉNYKÖNYV BÜNTETÉSI REND- SZERE.

I. A polgári vagy közönséges és a katonai büntetőtörvénykönyv elkülönülése

A modern államokban különbséget tesznek polgári és katonai büntetőtörvénykönyv között.

A katonaságnak az általános /:polgári :/ Büntetőtörvénykönyv alóli kivétele és külön Büntetőtörvénykönyv alá helyezése mondhatni egyidős az ujkori Büntetőtörvénykönyvek alkotásával. Ennek oka az, hogy a hadsereg

mindenütt szigorú fegyelmi és büntető szabályok alatt állt, aminek oka az, hogy a két társadalmi osztály belső életében különböző vezéreszmék uralkodnak.-

A polgári életben a legújabb időkig mind szélesebb és szélesebb rétegekre kiterjesztve, az egyéni szabadságot és a törvény előtti egyenlőséget igyekeznek megvalósítani. A katonaságnál a fegyelem, a legszigorubb alá és fölérendelés, a feltétlen engedelmesség, a vitézség és bátorság a vezérlő eszmék. Ezek az eszmék magyarázzák azt meg, hogy a katonai büntetőtörvénykönyv - rövidítve Ktbtk /:1930/ 2 tc. 1.§.-a :/ - másképen értékeli egyes büntetendő cselekményeket, mint a polgári büntetőtörvénykönyv /: szökés, gyávaság, függetlenséértés :/.

Nálunk önálló katonabüntetőtör-

vénykönyv sokáig nem fejlődhetett ki, mert a magyar katonaság része volt az osztrák császári hadseregeknek.-

Valóságos szégyenfoltja volt az oly sok véráldozat árán megnyert nemzeti önállóságunknak, hogy még az 1921/49. törvény-cikk 24. §-a is fenntartja a régi 1855. január 15-iki császári nyílt paranccsal közzétett és 1855. július 1-én életbelépett osztrák katonai büntetőtörvénykönyvet.

Annak ellenére, hogy már 1912-ben tehát még a világháború előtt elkészült a magyar katonai büntetőperrendtartás, a katonai büntetőjog /: anyagi :/ csak 1930-ban, mint 1930/2 törvénycikket, a katonai büntetőtörvénykönyvről lépteti életbe az 1930/3. törvénycikk amely a katonai büntetőtörvénykönyv életbeléptetéséről és a közönséges büntető törvények

egyres rendelkezéseinek azzal kapcsolatos módosításáról és kiegészítéséről szól.

Az új katonai büntetőtörvénykönyv csak a szorosán "katonai bűncselekményeket" öleli fel ép úgy mint a német, angol, norvég, északamerikai és japán katonai büntetőtörvénykönyvek. A régi 1855-ös katonai büntetőtörvénykönyv ellenben felölelte úgy a katonai, mint az összes büntetendő cselekményeket.

A katonai büntetőjog jogterületének határait a legszebben - Schultheisz szerint is - a katonai büntetőtörvénykönyvnek I. §-a határozza meg. Ez ugyanis kifejezésre juttatja azt a már az egész világon elfogadott elvet, hogy a katonai büntetőjogban a közönséges, vagyis a polgári büntetőjog szabályoktól eltérésnek csak annyiban lehet helye, amennyiben azt a különleges katonai viszonyok és érdekek

valóban megkövetelik. Egyébként azonban a polgári büntetőtörvényeket kell kötelezőkké tenni

II. A katonai büntetőtörvénykönyv

büntetési rendszeréről általában.-

Az új katonai büntetőtörvénykönyv a régi 1855-ös osztrák katonai büntetőtörvénykönyv büntetési rendszerén több tekintetben lényeges változtatásokat eszközölt.- Az új katonai büntetőtörvénykönyv a büntetés rendszerét jobban összhangba hozta a polgári büntetőtörvénykönyvvel, mint ahogyan azt a régi 1855-ös osztrák katonai büntetőtörvénykönyveknek láthatjuk. Azonban az új katonai büntető-

jog és a polgári büntetőjog büntetési rendszere között még mindig lényeges különbségek vannak.-

Az 1855-ös osztrák katonai büntetőtörvénykönyv büntetési eszközei különböztek a szerint, hogy az illető cselekmény: büntett, vétség vagy kihágás?

A büntettek büntetési eszközei voltak:

1. a halál;
2. börtön /: Kerker :/
3. tisztségtől való megfosztás;
/:, cassatio :/
4. elbocsátás /: entlassung :/;
5. lefokozás és alacsonyabb zsoldosztályba helyezés.

1./ A halálbüntetésnek ép úgy, mint az új katonai büntetőtörvénykönyv szerint

iskét neme volt: kötél általi halál és a főbelövés.

2./ A börtönbüntetés lehetett életfogytiglani és meghatározott időtartamu. Az utóbbinak leghosszabb tartama husz /:20 :/ év, legrövidebb tartama pedig hat /:6:/ hónap volt.

A vétségek büntetései:

- 1./ a fogszág /:Arrest:/
- 2./ elbocsátás;
- 3./ lefokozás és alacsonyabb zsoldosztályba helyezés;
- 4./ pénzbüntetés;
- 5./ áruk elkobzása;
- 6./ jogok és jogosítványok elvesztése.
- 7./ külföldiek ellen a kiutasítás.

A fogságnak három neme volt:

- a./ házifogság;
- b./ foglár-fogság;
- c./ közös szobai fogság.

A fogság legkisebb mértéke huszon-négy /: 24 :/ óra, legmagasabb hat /:6:/ hónap. Azonban az 1855-ös katonai büntetőtörvénykönyv különös része egyes esetekben kivételesen egy-két-három évi fogságot is előírt.-

Az új Katonai Büntetőtörvénykönyv szerint a főbüntetések ugyanolyanok, mint a polgári Büntetőtörvénykönyvben megállapított büntetések. Ezek:

A./ főbüntetések:

- 1./ halál;
 - a./ kötéláltali;
 - b./ főbelövés.

2./ szabadságvesztésbüntetések:

- a./ fegyház;
- b./ börtön;
- c./ fogház;
- d./ államfogház;
- e./ pénzbüntetés.

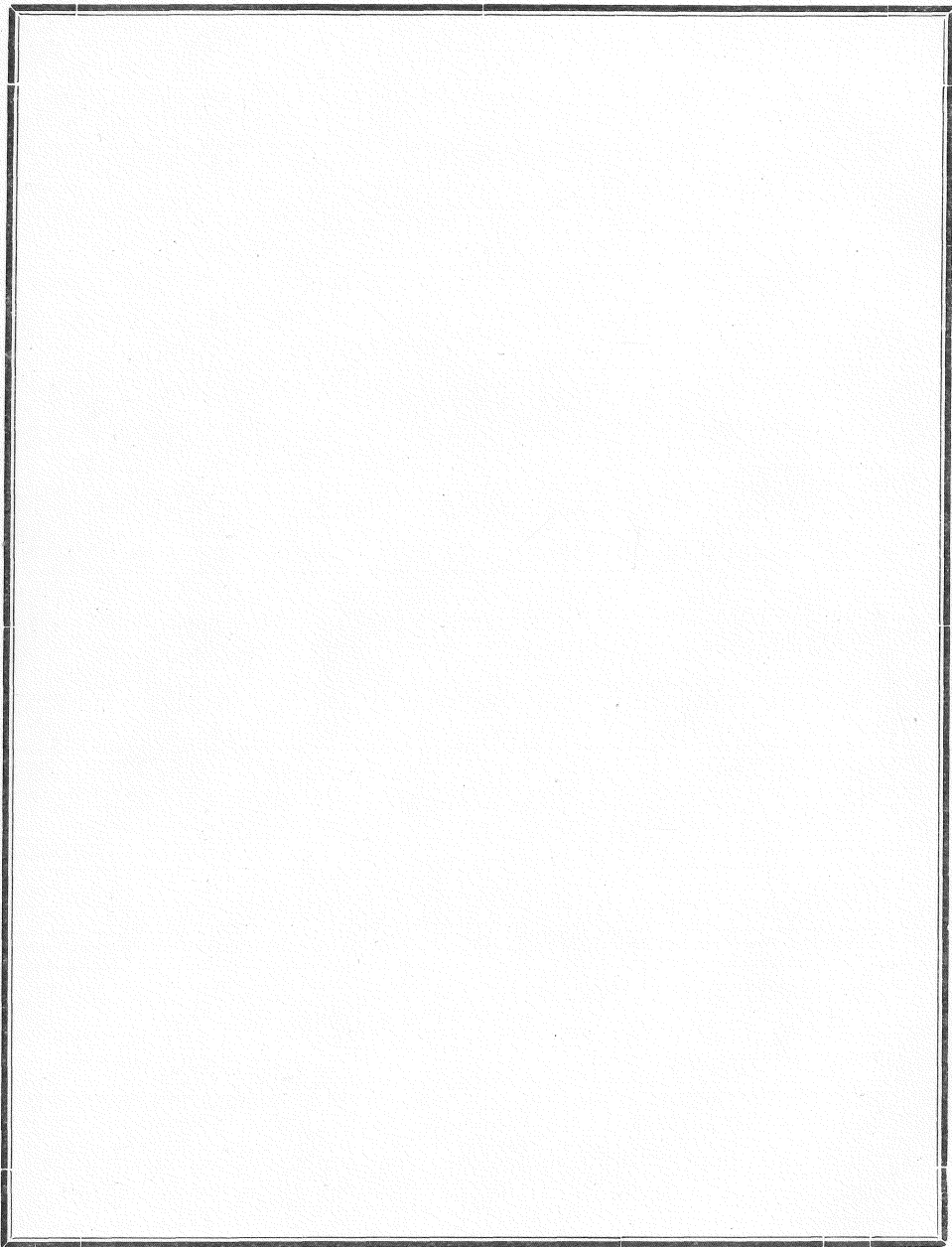
B./ mellékbüntetések:

- 1./ hivatalvesztés;
- 2./ politikai jogok gyakorlásának felfüggesztése;
- 3./ viselt hivatal elvesztése
- 4./ rend- és diszjelek elvesztése;
- 5./ lefokozás /:rangvesztés:/

III. Részletes kifejtés:

A./ főbüntetések.

A halál, melynek a közönséges büntető-törvényekben ismeretlen, de a katonai hagyomá-

nyoknak megfelelő végrehajtási módját, az agyonlövést is fenntartja az új katonai büntetőtörvénykönyv. A közönséges büntetőtörvénykönyv által ismert és alkalmazott halálbüntetés végrehajtási módot: a kötéláltali halálbüntetést csak a legsúlyosabb esetekben, aljas érzületből elkövetett cselekmények esetén alkalmazza. - Így kötéláltali halált állapít meg

1./ az ellenséghez szökés vagy ennek kísérlete esetén /: 94.§. 4.bekzdés és

2./ az ellenséghez való szökésre szövetkezés felbujtása esetén /: 96.§. 2 bek.:

Ezenkívül a katona, illetőleg a katonai személy által elkövetett és a közönséges büntetőtörvényekbe ütköző azon két cselekmény miatt, amelyre ez kötéláltali halált szab. A polgári büntetőtörvénykönyv által halállal büntetett ezen két cselekmény:

1./ a király meggyilkolása, szándékos megölése vagy ezek kísérlete /: Büntetőtörvénykönyv 126.§. 1.pont :/ és;

2./ a bevégzett gyilkosság büntette /: Büntetőtörvénykönyv 278.§. :/

Kötéllel kell végrehajtani a halálbüntetést abban az esetben is, ha azt több, részint kötéllel, részint agyonlövéssel végrehajtandó halálbüntetéssel súlytott bűncselekmény miatt szabták ki. /: Katonai Büntetőtörvénykönyv 7.§. 2. bekezdés :/.

Kötéllel végrehajtandó halálbüntetésre ítézés esetében a honvédségből /: csendőrségből:/ való kicsapást is ki kell mondani és a büntetés csak ennek megtörténte után hajtható végre /: Katonai Büntetőtörvénykönyv 7.§. 5. bekezdés :/.

A régi 1855-ös osztrák katonai

Büntetőtörvénykönyv a hadseregből /: honvédségből, csendőrségből :/ való kicsapást több esetben ismerte. Ez az összes halálbüntetés és a tiz /: 10 :/ éven felüli vagy ismételt súlyos börtönbüntetés törvényes következményeként alkalmazta a hadseregből való kicsapást.-

A kötél általi halálbüntetés végrehajtását polgári hóhér teljesíti, ha ilyen nem kapható vagy más akadály esetén a parancsnok a kivégzést agyonlövésre változtathatja át

Agyonlövéssel végrehajtható halálbüntetést a katonai büntetőtörvénykönyv huszonkettő esetben ismeri. Ezek a következők:

1./ Felállított sorban és rendben vagy háboru idején bárminő szolgálatban az előljárával szemben elkövetett erőszak esetén /: Ktbtk. 70.§. 2. bekezdés.:/

2./ A szolgálati parancshak szándékos nem teljesítése vagy teljesítésének megta-

gadása, ha a parancsnok az ellenség elleni szolgálatra vonatkozott és a cselekményből súlyos hátrány származott /: Ktbtk. 73.§. 3.bek.:

3./ Ha a szolgálati parancs teljesítésének megtagadása az előljáró ellen intézett erőszakkal vagy veszélyes fenyegetéssel történt és az erőszak felállított sorban és rendben vagy háboru idején követtetett el.

/: Ktbtk. 74.§. :/

4./ A zendülésnél, ha a zendülők egyike is erőszakot követett el az előljáró ellen, akár megsebesítette, vagy megölte az előljárót, akár nem /: 78.§. 1.bek.:/

5./ A zendülésnél, ha a zendülő a rend és engedelmisség helyreállítására ki-rendelt haderő tagja ellen, vagy az előljáró támogatására vagy védelmére rendelt, vagy kelt személyellen testisértést, szándékos emberölés

ennek vagy a gyilkosságnak kísérletét követte
el. /: 78.§. 2.bek.:/

6./ A felbujtókra és a vezetőkre
ha a csoportosulásban a rend és a fegyelem
helyreállítására kirendelt ellenérő megjelené-
sének időpontján túl is részt vesznek. /: 78.
§. 3.bek.:/.

7./ A zendülésnél azok a zendülők,
akik az ellenség elleni szolgálat megtagadá-
sával az ily szolgálat teljesítését megghusit-
ják vagy súlyos hátrányt okoznak. /: 78.§. 4.
bek.:/.

8./ Aki katonai őr ellen erőszakot
vagy veszélyes fenyegetést használ és még szán-
dékos emberölést vagy kísérletét avagy gyilkos-
ság kísérletét is elköveti /: 89.§. :/.

9./ Ha a tettes az őrt erőszakkal
vagy veszélyes fenyegetéssel hivatásának jog-
szerű gyakorlásában szándékosan megakadályozta,

vagy intézkedésre kényszerítette és a cselekményből súlyos hátrány származott, ha a cselekményt háboru idején követték el /: 89.§.2.p.:/.

10./ Az előljáró vagy följebbvaló ellen intézett erőszak, vagy veszélyes fenyegetés által elkövetett függelemsértés, ha emberölés vagy kísérlete avagy gyilkosság kísérlete is követtetett el, valamint, ha a szolgálati parancs teljesítésének megtagadása az előljáró ellen intézett erőszakkal vagy veszélyes fenyegetéssel történt függelemsértéshez szándékos emberölés vagy kísérlete avagy gyilkosság kísérlete is járul /: 75.§. :/.

11./ Szökésnél, ha háboru idején a tettes az őrállásról vagy más olyan szolgálatból szökött meg, amelynek elhagyása súlyos hátránnyal járhatott /: 94.§.2.bek.:/.

12./ Ha a szökést hárman vagy többben közös egyetértéssel háboru idején követték el. /: 94.§.2.bek.:/.

13./ Ha a tettes a szökés miatt már kétszer büntetve volt és a szökést háboru idején követi el /: 94.§. 2.bek.:/.

14./ Őrszolgálati büntett miatt a parancsnok vagy a felállított űr ha cselekményét háboru idején követte el és nagy hátrány következett be. /: 103.§. :/.

15./ Ugyiszintén az őrség más tagja is, ha háboru idején követte el a cselekményt és nagy hátrány következett be. /: 103.§.2.bek.:/

16./ Járőröknél és mozgó őrségeknél a parancsnokra a 103.§. 1.bekezdése alkalmazandó, a többi ragra, valamint a csendőrijárőr tag-

jaira a büntetés a 103.§. 2.bekezdése az irányadó. /: 104.§.:/

17./ Ha fogoly megőrzésére hivatott őr vagy ily őrség tagja a foglyot szándékosan megszőkteti és a megszőktetésből nagy hátrány következett be. /: 105.§.:/

18./ Gyávaság büntette miatt a parancsnok, aki személyes biztonsága iránti aggodalomból külső vagy belső ellenséggel szemben nem fejti ki ezt az ellenállást, amelyre köteles és képes, ha azt a helyet vagy állást, amelyet védenie kellene, feladja és ezzel nagy hátrányt okoz vagy ha magát vagy csapatát elfogatni engedi /: 108.§. 1 pont :/.

19./ Aki ellenségeskedés alkalmával személyes veszélytől való félelmében magát

elrejtőzéssel, megfutamodással, fegyvernek, lőszernek elhagyásával, színleléssel vagy más módon hivatásbeli szolgálatának kötelességszerű teljesítése alól kivonni törekszik, ha a cselekményt előnyomulás, támadás, harc vagy visszavonulás alatt követte el és cselekményéből hátrány származott /: 108.§. 2.bek.:/

20./ Aki ellenségeskedés alkalmával csüggeteg szavakat ejt, jeleket ad vagy kedvezőtlen hadihireket terjeszt s e cselekmények valamelyikével másnak bátortalanságát vagy ennek veszélyét idézi elő, ha cselekményével több bajtársa megfutamodását vagy megadását avagy ellenségtől körülzárt helyen több egyén bátortalanságát idézi elő /: 108.§.3.bek.

21./ A katonai egyén, aki őrszolgálatra történt kirendelése után szolgálatának

teljesítésére megittasodással képtelenné teszi magát /: 121.§.3.bek.:/

22./ Szolgálati kötelességnek minden szándékos vagy gondatlan megszegése, ha a hadi műveletekre nagy hátrány valamely parancsnok szándékos kötelességszegéséből származott.
/: 134.§. 2.bek.:/.

Tehát az új katonai büntetőtörvénykönyv mintegy huszonhat /: 26 :/ esetben alkalmaz halálbüntetést /: kötéláltalít és agyonlövést:/ a régi, 1855-ös osztrák katonai büntetőtörvénykönyv ötvennyolc /: 58 :/ esetben ismerte a halálbüntetést.-

Az ellen, aki a büntett elkövetésekor életének tizennyolcadik évét már meghaladta, de huszadik évét még be nem töltötte,

halálbüntetést végrehajtani nem lehet, hanem helyette tíz évtől - tizenöt évig terjedhető fegyházbüntetést kell kiszabni, amely büntetés a Büntetőtörvénykönyv 92.§-a alapján nem szállítható le három évi fegyháznál kisebb mértékre /: katonai büntetőtörvénykönyv 48.§.:/.

2. A szabadságvesztésbüntetésnek

a régi, 1855. január 15.-én császári nyílt parancssal közzétett és 1855. július 1-én életbelépett osztrák katonai Büntetőtörvénykönyv csak két nemét ismerte:

- 1./ a börtönt és;
- 2./ a fogságot.

A börtönbüntetés lehetett:

- a./ életfogytiglani vagy;
- b./ határozott időtartamu börtön.

Ennek leghosszabb tartama husz /:20:/ év, leg-
rövidebb tartama hat hónap volt. Miután azon-
ban az osztrák katonai Büntetőtörvénykönyv
nem ismerte a correctionalisatiot, a törvény
ugy rendelkezett, hogy a "szabadságvesztés
tartama a törvényben megengedett súlyosbbítá-
sák alkalmazása mellett a törvényben kitett
legrövidebb mértéken alulis leszállitható."
Tehát a börtön fogházra nem volt leszállitha-
tó, de a bíró rendkívüli enyhítő körülmények
esetén a börtönt hat hónapnál rövidebb tar-
tamban is kiszabhatta /: például: három hónapi
börtön, stb.:/.

Az 1855-ös katonai büntetőtörvény-
könyv a fegyházat nem ismerte, de megkülönböz-
tetett:

- a./ egyszerű és
- b./ súlyos börtönt.

A súlyos börtönre elítéltet vas-
raverték és az étkezési rendje is szigorubb
volt, kisebb mennyiségű élelmicikket adtak
számára, mint az egyszerű börtönre elítéltnek.
A vasrevertét 1868-ban eltörölték és így
csak az utóbbi megkülönböztetés /: szigorubb
étkezési rend :/ maradt az egyszerű és súlyos
börtön között meg.-

Fegyház.

Az új katonai büntetőtörvénykönyv
ismeri a fegyházat és ennek két fokát külön-
bözteti meg:

- 1./ az életfogytiglani fegyházat
- és
- 2./ a határozott időtartamu fegyá-
zat. Ennek leghosszabb és legrövidebb tartamá-

ról a katonai büntetőtörvénykönyv nem rendelkezik, tehát a közönséges /: polgári :/ büntetőtörvénykönyv szabályai lesznek iránytadók.

A fegyházbüntetést a katonai büntetőintézetben kell végrehajtani /: a katonai büntetőintézetek berendezéséhez és befogadóképességéhez képest :/, de a szükséghez képest polgári büntetőintézetekben is végre lehet hajtani /: katonai büntetőtörvénykönyv 10.§.:/.

Ha a szabadságvesztésbüntetéseket a törvény követelményeinek megfelelően a katonai intézetekben végrehajtani nem tudják, a honvédelmi miniszter a végrehajtást - a törvény szellemében - rendelettel szabályozza.

/: katonai büntetőtörvénykönyv 11.§. 1.bek.:/.

Ha azonban a fegyházbüntetést polgári büntetőintézetben hajtják végre, a katonai

szempontokból esetleg szükséges rendelkezéseket az igazságügyminiszter a honvédelmi miniszterrel egyetértőleg együtt teszi meg.-

Sulyosítás /: bőjt, kemény fekhely stb.:/ csak a börtön és fogházbüntetések kiszabásánál alkalmazható, tehát fegyházbüntetésnél sulyosításnak eszerint helye nem lehet.

Fegyházbüntetésnél a lefokozást mindig ki kell mondani a katonai büntetőtörvénykönyv 22.§. 9.pontja értelmében, ha az elítélés oly cselekmény miatt történt, amelyet a törvény büntettnek nyilvánít."

A katonai bíróság által elítélt feltételes szabadságra bocsátása és ennek visszavonása felől a honvédelmi miniszter határoz /: katonai büntetőtörvénykönyv 14.§.:/.

Azok, akiknek egy évet felülhaladó szabadságvesztésbüntetését katonai büntetőintézetben hajtják végre, büntetésük kétharmadrészének kitöltése után feltételes szabadságra bocsáthatók /: katonai büntetőtörvénykönyv 15.§.:/.

Itt eltérés van megállapítva a közönséges /: polgári :/ büntetőtörvénykönyvvel szemben, mert a polgári büntetőtörvénykönyv szerint feltételes szabadságra a fegyházra ítélt csak akkor bocsátható, ha büntetésének háromnegyed részét kiállotta. Ennek oka az, hogy a katonai büntetőtörvénykönyv szerint közvetítő intézet nincs.-

Vagyis a katonai büntetőtörvénykönyv szerint a fegyenc büntetését három fokozatban tölti el, úgy mint:

1./ az éjjel-nappali magánelzárás a három évnél rövidebb elítélteknél egy évre terjed;

2./ nappal közös munka, amelynek tartama egyenlő a katonai büntetőtörvénykönyv és a polgári büntetőtörvénykönyv között, csak-hogy a polgári büntetőtörvénykönyv szerint elítéltek innen legnagyobbbrészt a közvetítő intézetbe kerülnek, a katonai büntetőtörvénykönyv szerint elítéltek büntetésük kétharmadának kitöltése után feltételes szabadságra bocsáthatók;

3./ feltételes szabadságrabocsátás. Erről és ennek visszavonásáról, ha a fegyházbüntetést katonai bíróság mondta ki, a honvédelmi miniszter, ha polgári bíróság mondotta ki, az igazságügyminiszter határoz.-

A katonai büntetőtörvénykönyv 42 §-a szerint a fiatalokor, ha a cselekmény elkövetésekor a büntethetőséghez szükséges értelmi és erkölcsi fejlettsége megvolt, büntetést kell alkalmazni. A büntetést azonban a törvény szerint halállal, fegyházzal vagy börtönnel büntetendő cselekmény miatt fogházban kell megállapítani. /: Ktbtk. 43.§. :/.

A fegyház után a legsúlyosabbnak tekinthető büntetési nemnek a szigorított do-
logházba való utalás kimondásának helye nincs
/: 19.§. :/.

Börtön.

A szabadságvesztésbüntetésnek másod-
dik fokozata a börtönbüntetés. A katonai bün-
tetőtörvénykönyv a legtöbb esetben börtönbün-

tést állapít meg, aminek valószínű oka az, hogy a régi osztrák katonai büntetőtörvénykönyv csak börtönbüntetést ismert s ennek maradványa a sok es etben kiszabható börtönbüntetés.-

Ennek legkisebb tartama hat hónap, leghosszabb tartama pedig tíz év.

Szemben a polgári vagy közönséges büntetőtörvénykönyvvvel, a katonai büntetőtörvénykönyv gyakran szab ki öt /: 5 :/ éven felüli börtönbüntetést. Így a katonai büntetőtörvénykönyv 70 - 74 - 88 - 90 - 113 - 118 - 132 - és 137. §§-ai súlyos esetben vagy háboru idején öttől- tíz évig terjedhető börtön büntetés kiszabását is lehetővé teszik.-

A katonai büntetőjogban a börtön büntetésnek is, mint a fegyháznak, három idő-

szaka van, ugymint:

- 1./ a magánelzárás;
- 2./ a közös munka;
- 3./ feltételes szabadságra bocsátás.

A közvetítő intézet tehát itt is - mint a fegyháznál - hiányzik.-

A börtönbüntetés is büntetési büntetés, tehát a lefokozást a 22. §. 4. pontja értelmében itt is mindig ki kell mondani.-

A katonai büntetőjog büntetési rendszeréből a "dologház" is hiányzik.-

Ezzel szemben mintegy specialitása a katonai büntetőjognak, a "súlyosítások" szerepelnek. Az egy évnél nem hosszabb időtartamban meghatározandó:

- 1./ börtön és

2./ fogházbüntetést, valamint

3./ az elzárásbüntetést az elítélt

egyéniségének szem előtt tartása mellett súlyosítások alkalmazásával meg kell rövidíteni

/: 8.§.:/ Súlyosítás azonban a rendfokozatukban elítéltek után is megmaradnak tisztükben

/: hasonló állásuakkal :/, valamint azokkal szemben, akiknek egészségét a súlyosítás veszélyeztetné, nem alkalmazható.-

A súlyosítások:

1./ bőjt;

2./ kemény fekhely és fogház és elszórás büntetés esetében;

3./ a magánzárka is.

A súlyosítások közül több is egybe-
kapcsolható és minden egyes súlyosítás minden
napja külön egy-egy büntetési napnak számít.-

A bőjt abban áll, hogy az elítélt csak kenyeret és vizet kap. Ez egy napi megszakítással hetenként legfeljebb kétszer alkalmazható. A régihez viszonyítva ez humánusabb, mert a régi osztrák katonai büntető-törvénykönyvben hetenként háromszor egy-egy napi félbeszakítással lehetett alkalmazni.-

2./ A keményfekhely abban áll, hogy az elítéltnak csak puszta deszkát adnak fekhelyül. Ezt ugyanugy kell alkalmazni, mint a bőjtöt.-

3./ A magánzárkában az elítéltet a fogházi szabályokban megengedett kivételekkel éjjel és nappal másoktól elkülönítve kell őrizni. A régi katonai büntetőtörvénykönyv szerint a sötét magánfogságba zárás egyfolytában csak három napig tarthatott és azután csak

egy heti időköz után volt ismét elkezdhető egy évben legfeljebb harminc napig tarthatott.

A fogságnak a régi osztrák katonai büntetőtörvénykönyv három fajtát ismerte:

1. házifogságot a tisztekre;
2. a foglár-fogságot az őrmestereknél és a többi altiszteknél és;
3. a közös szobai fogságot a legényiségnél.

A fogságnak is két foka volt, úgy mint

1. az egyszerű és;
2. a szigorú fogság.

Az egyszerű fogság a tiszteken ha legfeljebb nyolc napra szabott ki, mint házifogság, másokon ellenben, mint foglár-fogság hajtandó végre a fogházban. Az egyszerű fogság

nem járt munkakötelezettséggel és élelmezésében a fogoly csak saját vagyoni viszonyaihoz képest korlátoztatik. A szigorú fogság munkakötelezettséggel és rabelelmezéssel járt.

Fogház.

A házifogságot az új törvény is fenntartja, amennyiben a 12.§. szerint a bíróság elrendelheti, hogy rendfokozatukban elítélésük után is megmaradó tisztek /: hasonlóállásuak :/ fogházbüntetésüket, ha ennek tartama egy hónapot meg nem halad, lakásukon tölthessék.-

A házifogság tartama alatt az elítélt nem hagyhatja el lakását és látogatókat nem fogadhat.-

Ha e tilalombb megszegi, a büntetés hátralévó részét a fogházban kell, hogy eltöltse. Ezenkívül a házfogság szabályainak a megszégése egy hónaptól három hónapig terjedhető fogházzal büntetendő.- A fogháznak a minimális időtartama egy nap, a maximális időtartama régi katonai büntetőtörvénykönyv szerint hat hónap, a katonai büntetőtörvénykönyv szerint pedig a maximális időtartam a közönséges büntetőtörvénykönyvvel összhangba hozva, öt év /: 133, 138. §§.:/ . A súlyosítások itt is ugyanugy alkalmazandók, mint a börtönbüntetéseknel.-

Ha a m.kir.honvédség tagjait egy évnél rövidebb időre itélik el, a büntetésüket egy m.kir. honvéd kerületi fogházban töltik el. A fogházra itéltek viszonyaiknak megfelelően munkára vannak kötelezve, azonban a rendfokozat-

tukban is megmaradó tisztek /: hasonlóállásuak / munkára nem kötelezhetőek és magukat külön élelmezhetik.-

Fiatalkoruakra /: 41.§.:/ vonatkozólag a fogházbüntetés legrövidebb tartama tizenöt nap, a leghosszabb tartama pedig, ha a fiatalkoru a cselekmény elkövetésekor tizenötödik életévét betöltötte és cselekményére a törvény halálbüntetést vagy életfogytig tartó fegyházbüntetést állapít meg: tizenöt év. Ha pedig a fiatalkoru a cselekmény elkövetésekor tizenötödik életévét betöltötte és cselekményére a törvény határozott tartamu fegyházbüntetést állapít meg, tiz év, más esetben öt év. /: 43.§. 2.bekezdés.:/

Államfogház.

Szemben az osztrák katonai büntetőtörvénykönyvvel, a katonai büntetőtörvénykönyv 43. §-a közvetve utal az államfogház büntetésre is, melynek időtartamát a fiatalokoraakra egy naptól kettő évig terjedhető tartamban állapítja meg.-

A kisebb büncselekmények megtorlásának katonai bírósági eljárás mellőzésével fegyelmi uton van helye /: 1930/3. törvénycikk 95.§. 1.bekezdés :/

Az elzárás rendes tartama három órától kettő hónapig terjedhet.-

Pénzbüntetés.

A törvény szerint fogházzal, államfogházzal vagy elzárással büntetendő cselekmény

miatt szabadságvesztésbüntetés helyett pénz-
büntetést kell alkalmazni, ha ezzel a bünte-
tés célját jobban el lehet érni.-

Mellékbüntetések.

A pénzbüntetés katonai egyéneknél
is lehet fő- vagy mellékbüntetés, bár a kato-
nai büntető törvénykönyv különös része sehol
sem alkalmaz pénzbüntetést. Tehát katonai
egyén csak akkor büntethető pénzbüntetéssel,
ha a közönséges /: polgári :/ büntető törvény-
könyvbe ütköző, pénzbüntetéssel büntetendő
cselekményt követ el /: például: ha a katona
a talált kincset jogtalanul elsajátítja Btk.
366.§, vagy becsületsértést követ el, stb.:/

A régi, 1855-ös katonai büntető-

törvénykönyv szerint a pénzbüntetés a legénységi állományban lévők ellenében nem volt alkalmazható, az új törvény szerint ez lehetséges.-

Legfontosabb eltérés a pénzbüntetések tekintetében a polgári Büntetőtörvénykönyv és a katonai büntetőtörvénykönyv között a pénzbüntetések és pénzbírságok hovafordítása tekintetében van, amennyiben a katonai büntetőtörvénykönyv 9. §.a szerint: " a katonai büntetőbiráskodásban kiszabott pénzbüntetések és pénzbírságok a honvédelmi miniszter kezelésé alá tartoznak és jóléti intézmények céljaira fordítandók."

Hivatalvesztés.

A katonai büntetőtörvénykönyv gyak-

ran alkalmazza az egyik legfontosabb mellékbüntetést, a hivatalvesztést és a politikai jogok gyakorlatának felfüggesztését.-

Ezek büntettek és vétségek miatt szabható ki, de itt is csak akkor, ha a törvény különös része ezeket vagy ezek valamelyikét kiszabandónak rendeli. Kihágások miatt e két mellékbüntetésnek egyáltalában nincs helye.-

A katonai büntetőtörvénykönyv 43. §. 5. bekezdése szerint a hivatalvesztés és a politikai jogok gyakorlatának felfüggesztése fiatalok ellen nem mondható ki. Ami természetesen nem zárja ki más mellékbüntetés alkalmazását.-

Fiatalkorut is lehet hivatalvesztésre és a politikai jogok gyakorlatának fel-

függesztésére itélni, ha katonai büntettet vagy vétséget /:szintén katonait :/ követ el, mert a katonai büntetőtörvénykönyv 49.§.-a kimondja, hogy: "katonai büntettek és katonai vétségek esetében a 43-44. és 48 §§-ok nem nyernek alkalmazást. Ilyen büntettekre és vétségekre a törvényben megállapított büntetés alkalmazása független a tettes életkorától."

A hivatalvesztés lényege abban áll, hogy a hivatalvesztésre ítélt elveszti:

1. kinevezés vagy választás után nyert közhivatalát vagy szolgálatát; ugyancsak hatósági megerősítés folytán viselt hivatalát, szolgálatát vagy állását s ezek után járó nyugdíjigényeit, nyug- és kegydíját.

2. ügyvédi, közjegyzői, nyilvános tanári vagy nyilvános tanítói állását;

3. a gyámságot vagy gondnokságot;

4. Az örökösökre át nem szálló nyilvános címeit, belföldi rend és diszjeleit, külföldi rend és diszjeleit, illetve ezeknek viselhetésének jogosítványát;

5. a megjelölt hivatalok, szolgálatok, állások és kitüntetések elnyerésére való képességet, a bíróság által meghatározott idő tartamára.-

Különös figyelmet érdemel a belföldi rend és diszjelek, továbbá a külföldi rend és diszjelek viselhetésének jogosítványa, ugyanis ezt a katonai büntetőtörvénykönyv 15. §. 1. bekezdése szerint a hivatalvesztésre nem ítélt is elveszti, ha büntett miatt ítélték el.-

Fegyelmi uton hivatalvesztést meg-

állapítani nem lehet, amit az 1930 évi 3. törvénycikk 4. §.-ának harmadik bekezdése mond ki: "A megtorlás fegyelmi úton ki van zárva, ha hivatalvesztést, avagy a viselt hivatal vagy állás, illetőleg az ügyvédség elvesztését kellene kimondani."

A hivatalvesztés és a politikai jogok gyakorlásának felfüggesztése vétség esetében: gey évtől három évig, büntett esetében pedig három évtől 10 évig terjedhető tartamban szabható ki.-

A hivatalvesztés a szolgálati kötelezettséget nem érinti, hacsak külön szabály mást nem rendel erre vonatkozólag. /:16.§.:/

A katonai büntetőtörvénykönyv hivatalvesztést egymagában a 75 és 105. §§-ban és a 136 §-ban az egész III. fejezetre /:a szol-

gálati büntettek és vétségek :/ mondja ki.-

Politikai jogok gyakorlatának felfüggesztése.

Hivatalvesztést és a politikai jogok gyakorlatának felfüggesztését a 99. § az egész IV. fejezetre /: szökés vagy szökésre szövetkezés :/, az egész VI. fejezetre /: a gyévaságról :/, a 111. §. és a 115. §-ok alaptanak meg.-

Viselt hivatal elvesztése.

A hivatalvesztéshez hasonló, de csekélyebb jelentőségű mellékbüntetéseket a foglalkozástól és viselt hivataloktól való el-

tiltást a katonai büntetőtörvénykönyv sehol sem alkalmazza, bár a katonai bíróság ezt is alkalmazhatja, nevezetesen, ha katonai egyén a polgári büntetőtörvénykönyvbe ütköző cselekményt követ el. -

A lefokozás.

A katonai büntetőbiráskodásban alkalmazandó különleges mellékbüntetés: a lefokozás /: rangvesztés :/.

A lefokozásnak /: rangvesztésnek:/ csak akkor van helye, ha a tett vagy mellékkörülményei olyanok, hogy az elítélt a szolgálat hátránya vagy az állástekintély sérelme nélkül rendfokozatában meg nem maradhat.

/: Schultheisz E.: A magyar katonai büntetőjog rövid vázlata. 7. oldal :/.

A lefokozásnak csak büntett vagy vétség esetében van helye, de ezekben az esetekben is csak akkor, hogya a törvény kifejezetten rendeli -

A lefokozás fegyelmi uton ki nem mondható.-

A katonai büntetőtörvénykönyv 25. §.-a szerint a lefokozást ki kell mondani, ha a bíróság:

1. hivatalvesztést állapít meg,
2. a viselt hivatal vagy állás, illetőleg az ügyvédség elvesztését mondja ki,
3. A szakképzettséget kívánó

hivatás gyakorlásából tiltja el az elítéltet, vagy az egy és három pont esetén kívül is, ha:

4. az elítélés oly cselelkmény miatt történt, amelyet a törvény büntettnek nyilvánít, vagy:

5. a tett vagy körülményei olyanok, hogy a tettes a szolgálat hátránya vagy az állástekintély sérelme nélkül meg nem maradhat.-

Érdekessége a törvénynek, hogy bár a 22. §. 4. pontja szerint, ha mint fentebb már érintettük - az elítélés oly cselekmény miatt történt, amelyet a törvény büntettnek nyilvánít, a lefokozást ki kell mondani, mégis a katonai büntetőtörvénykönyv 100. §.-a külön kiemeli, hogy a szökésre, vagy szökésre

szövetkezésre, melyek szintén büntettek, a lefokozást ki kell mondani. Ugyanigy a 112. §. os kiemeli, hogy a "gyávaságról" szóló fejezetben büntettnek nyilvánított cselekmény miatti elítélés esetén a lefokozást is ki kell mondani.-

Az 1930 évi 3. törvénycikk - katonai büntetőtörvénykönyv életbeléptetéséről stb 4. §-ának harmadik bekezdése szerint: " fegyelmi uton a megtorlás ki van zárva, ha lefokozást kellene ki mondani és ez fegyelmi uton ki nem mondható."

A lefokozásnak természetesen csak azok ellen lehet helye, akik bármely katonai rendfokozatot viselnek vagy a legalacsonyabbnál magasabb zsold élvezetében állanak.

Kérdés még az, hogy miben áll a

a lefokozás?

A lefokozás /: rangvesztés :/

a rendfokozat és katonai állás elvesztésében, illetőleg a legalacsonyabb zsold élvezetében való visszahelyezésében, valamint a nyug- és kegydíj, illetőleg nyugdíjigény elvesztésében áll. /: katonai büntetőtörvénykönyv 21.§-ának 2. bekezdése :/.

,A lefokozás a s zolgálati kötelezettséget nem érinti /: katonai büntetőtörvénykönyv 16. §.-a :/ és nem vonja maga után a rend és díszjelek elvesztését sem. Ez csak hivatalvesztés esetén éri az elítéltet, de ekkor is rendkívül méltánylást érdemlő körülmények fennforgása esetében kitüntetésének birtokában is megtartható.-

A fiatalok ellen a lefokozásnak,

mint mellékbüntetésnek aklamzasá nincs kizár-
va /: Katonai büntetőtörvénykönyv 43. §. 5.
bekezdés :/.

Az elvesztett rendfokozat újból
elnyeréséről külön szabályok rendelkeznek.-

A lefokozást mellőzni lehet:

1. ha azt csak a 22. §. kettő
és négy pontja alapján kellene kimondani /:vi-
selt hivatal vagy állás, illetőleg, ha az
ügyvédség elvesztését mondja ki a bíróság,
vagy ha szakképzettséget kívánó hivatás vagy
foglalkozás gyakorlásától tiltja el az eli-
teltet, vagy ha az elítélés oly cselekmény mi-
att történt, amelyet a törvény büntettnek nyil-
vánít és;

2. ha a bíróság pénzbüntetést vagy elzárás - fegyház - avagy egy évet meg nem haladó börtönbüntetést állapít meg.-

Nincs azonban helye a lefokozás mellőzésének, ha azt a jelen törvény II. része kizárja, vagy ha a bíróság tiszttel /: hasonlóállásuval :/ szemben börtönbüntetést állapít meg.-

Külön tanulmány tárgyává volna tehető annak megvizsgálása, amit e rövid értékezés keretén belül nem fejtettem ki részletesen, hogy tudniillik, a katonai büntetőbíróságok által kiszabott büntetések végrehajtása milyen módon történik, illetőleg milyen a katonai börtönrendszer, mert a szabadságvesztés büntetések végrehajtásának egy része még ma is az éjjel-nappali közös összezárás rég el-

ítélt erkölcsrontó rendszertelenségében fogat-
natosítottatnak /: Finkey F.: A magyar büntető-
jog tankönyve, 310. oldal :/.

- . -

Magyar Könyvtár
Budapesti Könyvtár